

Posvetovanje Komisije za degradacijo zemljišč in dezertifikacijo pri Mednarodni geografski zvezi v Sloveniji

Ljubljana, zahodna Slovenija, 23.–27. 6. 2016

Komisija za degradacijo zemljišč in dezertifikacijo pri Mednarodni geografski zvezi (*Commission on Land Degradation and Desertification* (COMLAND) of the *International Geographical Union* (IGU); <http://www.comland.org/>) ponavadi pred regionalnimi ali osrednjimi konferencami IGU organizira tudi lastno srečanje z ekskurzijo. Letos je osrednja konferenca IGU potekala avgusta v Pekingu (glej poročilo iz konference v drugi letošnji številki), kjer je imela Komisija sicer svoj panel, a je zaradi premajhnega zanimanja odpadla običajna ekskurzija. Zato pa je Komisija približno dva meseca prej uspešno izvedla posvetovanje z ekskurzijo v Sloveniji. Komisija je za organizacijo srečanja zaprosila Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU na podobnem srečanju v Krakovu leta 2014 v času regionalne IGU konference (glej poročilo v Geografskem vestniku 86-2).

Petdnevno srečanje je v organizaciji Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU potekalo konec junija 2016. Delavni naslov posvetovanja je bil *Land degradation in a complex environment: challenges of land management at the contact of four major european geographical units* (Degradacija zemljišč v kompleksnih okoljih – izzivi pri upravljanju z zemljišči na stiku štirih evropskih naravnih makroregij). Srečanje je bilo organizirano v obliki enodnevne posveta ter večdnevne ekskurzije po zahodni Sloveniji. Posvetovanje je potekalo v Zemljepisnem muzeju Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU, kjer je bilo predstavljenih trinajst referatov iz osmih držav (Srbije, Madžarske, Nizozemske, Italije, Izraela, Japonske, Avstralije in Slovenije).

Ker se Komisija posveča tako naravni kot antropogeni degradaciji zemljišč, so se predstavitve dotikale obeh področij. Srečanje je odprl Rok Ciglič (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) s predavanjem *Landscape diversity in Europe and in Slovenia*, ki sicer ni imelo neposredne povezave z degradacijo zemljišč, smo pa z njim želeli tuje udeležence uvesti v pokrajinsko raznolikost Slovenije, ki so jo spoznavali v naslednjih dneh. Sklop petih predstavitev s področja naravne degradacije je odprl Slobodan B. Marković (Naravoslovno-matematična Fakulteta Univerze v Novem Sadu) s predavanjem *Mass movements on the Fruška Gora mountain (Serbia) – Introducing an excellent natural laboratory for slope movement monitoring* o zemeljskih plazovih na »edini pravi« vzpetini v Vojvodini. Sledili sta dve predavanji z Madžarske. Gábor Gercsák (Univerza Eötvös Loránd) je imel predavanje z naslovom *The development of a lake after landslides* o »plazovnem« jezeru Arló na severu Madžarske, ki je nastalo v medvojnem obdobju 20. stoletja. Gergely Horváth (Univerza Eötvös Loránd) pa je predstavil erozijske procese v erozijskih žariščih riolitnih tufov, prav tako na severu Madžarske. Sledili sta dve slovenski predavanji. Blaž Komac (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) je imel predavanje z naslovom *Assessment of co-seismic slope processes in Slovenia*. Tematika je avtor podrobno predstavil v lanski prvi številki Geografskega vestnika (87-1) v članku z naslovom »Modeliranje obpotresnih pobočnih procesov v Sloveniji« (<http://dx.doi.org/10.3986/GV87107>). Špela Kumelj (Geološki zavod Slovenije) pa je imela predavanje z naslovom *Involvement of the Geological survey of Slovenia in the field of natural hazard risk management*, v katerem je predstavila nekaj mednarodnih in domačih projektov povezanih s pobočnimi procesi, ki so jih izvedli v zadnjih letih.

Sklop šestih predavanj posvečenih antropogeni degradaciji je odprla Barbara Lampič (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani), ki je imela predavanje z naslovom *Brownfield sites – how we cope with increasing number of abandoned or underused land in Slovenia*, v katerem je predstavila nekaj rezultatov potekajočega CRP-a z naslovom »Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitev ažurnega registra«. Paul F. Hudson (Univerza v Leidnu), v času srečanja še predsednik Komisije, je imel predavanje z naslovom *Degradation of hydrologic connectivity along large rivers by floodplain embankment* o vplivih različnih vodnih infrastrukturnih objektov na poplavne ravnice večji ameriških vodotokov. Andrea Vacca (Univerza v Cagliariju), od avgusta predsednik Komisije, pa je imel predavanje z naslovom *The revival of coppicing in Sardinia (Italy): does soil matter?*, v katerem je med drugim izpostavil, da bi moralo trajnostno upravljanje z gozdovi upoštevati tudi ohranjanje prsti. Avtor je članek

MATEJA FERK

Slika 1: Ob maketi Julijskih Alp v Dovjem sem podpisani predstavil problematiko hidro-geomorfni procesov v gorah.

MATEJA FERK

Slika 2: Udeleženci ekskurzije pred Informacijskim središčem TNP v Trenti.

MATIJA ZORN

Slika 3: Blaž Komac je udeležencem predstavil zemeljski plaz Stovžje in posledični drobirski tok v Logu pod Mangartom.

MATIJA ZORN

Slika 4: Udeleženci ekskurzije pred Kobarškim muzejem.

o tej tematiki letos objavil v reviji *Land Degradation and Development* (<http://dx.doi.org/10.1002/ldr.2551>). Sledilo je predavanje Mateje Breg Valjavec (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) z naslovom *Degraded karst relief: waste-filled dolines*, v katerem je predstavila problematiko degradacije vrtač, predvsem njihovega zasutja z odpadki. Predavanje je služilo tudi kot uvod v zadnji dan ekskurzije, ko je udeležencem na terenu predstavila nekaj tovrstnih primerov. Več o tej problematiki si lahko preberete v njeni monografiji »Nekdanja odlagališča odpadkov v vrtačah in gramoznicah« (Geografija Slovenije 26, Založba ZRC, 2013; <http://zalozba.zrc-sazu.si/sites/default/files/9789612544553.pdf>). Moshe Inbar (Univerza v Hajfi) je imel predavanje z naslovom *Human impact on geomorphic processes in the Middle East since the Palaeolithic period: the Israel case*, o antropogenih vplivih na degradacijo zemljišč v zgodovinski dobi na primeru upadanje gladine Mrtvega morja. Koichi Kimoto (Univerza Kwansai Gakuin) pa je imel predavanje z naslovom *Making the peripheral »region« India – from a case of Nagarhole national park, Karnataka, India*, o problematiki deforestacije in upravljanja gozdov v Indiji. Predavanja je sklenil Owen P. Graham, tajnik Komisije, s predstavitvijo zadnje ekskurzije Komisije na Tasmanijo, ki jo je vodil oktobra 2014. Za konec sem podpisani na kratko predstavil ekskurzijo, ki je sledila v naslednjih dneh. Vse predstavitve so dostopne na spletnem naslovu: <http://giam.zrc-sazu.si/en/comland>.

Štiridnevna ekskurzija v zahodno Slovenijo je imela namen predstaviti različne teme povezane z degradacijo zemljišč ter tri naravne enote Slovenije (alpsko, sredozemsko in dinarsko Slovenijo). Ekskurzijo smo vodili Mateja Ferk, Primož Gašperič, Jure Tičar in podpisani (vsi Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU), po poti pa se nam je pridružilo še več inštitutskih kolegov.

Prvi dan, ki smo ga preživel v Julijskih Alpah, je bil namenjen dinamiki hidro-geomorfnih procesov v gorah (slika 1). Predstavljena je bila problematika karavanskih drobirskih tokov, prenašanje sedimentov v dolini Pišnice, Miha Pavšek (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) je predstavil ogroženost vršiške ceste zaradi snežnih plazov, manjkal pa tudi ni ogled Informacijskega središča TNP v Trenti. Predstavljena je bila ogroženost doline Trenta zaradi skalnih podorov ter celotno dogajanje povezano s drobirskim tokom v Logu pod Mangartom, ki ga je predstavil Blaž Komac (slika 3).

Drugi dan, ki smo ga preživel v dolini Soče, je bil posvečen degradaciji zemljišč zaradi soške fronte in posoškim potresom. Po seznanitvi z največjim znanim pobočnim procesom v Sloveniji – skalni podor s Polovnika, je sledil obisk Kobariškega muzeja prve svetovne vojne (slika 4). Boštjan Lužnik (Kobariški muzej) nam je na Kolvratu predstavil boje na tem delu soške fronte in z njimi povezano degradacijo zemljišč. Na bližnjih pobočjih smo lahko opazovali tudi posledice žledoloma iz leta 2014. Druga tematike tega dne je bila posvečena posoškim potresom. Na primeru skalnih podorov na Krnu smo predstavili posledice potresa leta 1998 v naravi, na primeru Breginja pa problematiko popotresne obnove po potresih leta 1976. Kot uvod v naslednji dan smo obiskali še Goriška brda in udeležence uvedli v problematiko plazjenja v flišnih pokrajinah.

Tretji dan smo sicer začeli na Krasu, s predstavitvijo degradacije gozda in nastanka »kamnite puščave« ter kasnejšega načrtnega pogozdovanja in današnjega stihijskega ogozdovanja, a pglavitne teme so bile povezane s flišom. V Vipavski dolini smo se pogovarjali o problematiki hitre ceste prek pobočja Rebrnic, si ogledali zemeljski plaz Stogovce in predstavili vetrno erozijo leta 2012. V slovenski Istri smo predstavili obalne klife ter erozijske procese v dolini Dragonje.

Zadnji, četrti dan, ki smo ga preživel na klasičnem krasu, je bil posvečen ranljivosti kraških pokrajin zaradi antropogene degradacije. Dan smo začeli na Kraškem robu in ga nadaljevali v okolici Kozine, kjer je Mateja Breg Valjavec predstavila antropogeno degradacijo vrtač. Sledil je obisk Cerkniškega jezera, Rakovega Škocjana ter sledenje kraški Ljubljani do izvirov pri Vrhnikih, kjer smo ekskurzijo tudi sklenili.

Celoten itinerar ekskurzije ter vsi povzetki predavanj so v .pdf obliki dostopni na spletnem naslovu: http://giam.zrc-sazu.si/sites/default/files/comland_abstract-book_and_field-guide_slovenia.pdf. Komisija bo imela naslednje srečanje v okviru kongresa Mednarodne geomorfološke zveze oktobra 2017 v Indiji. Omenimo še, da sem podpisani od te jeseni član usmerjevalnega odbora Komisije za degradacijo zemljišč in dezertifikacijo pri Mednarodni geografski zvezi.

Matija Zorn